

22 Μαΐου 2012

Πρόσωπο και αγιότητα

[Αφιέρωμα](#) / [Πρόσωπο](#) / [Χριστιανική Ανθρωπολογία](#)

[Βασίλειος Τ. Γιούλτσης, Ομότ. Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.](#)



Είναι δύσκολο να συλλάβει ο άνθρωπος το νόημα της αγιότητας. Στη σύγχρονη μάλιστα εποχή με την τρομακτική σύγχυση των ιδεών και των εναλλασσόμενων αντιφάσεων μπορεί να είναι ελάχιστοι εκείνοι, που προβληματίζονται πάνω στη σημασία της λέξης ή τις διαστάσεις του περιεχομένου της.



Η αγιότητα για τους πολλούς μένει μια απλησίαστη αξία, που συνδέεται μόνο με το Θεό. Παρ' όλα αυτά η αγιότητα είναι δεμένη με τη ζωή μας, που κυλά ακόμα κι αν δε θέλουμε να το πιστέψουμε μέσα στο χώρο και το χρόνο της Εκκλησίας. Ιδιαίτερα ως Χριστιανοί ζούμε σε μια χρονική διάσταση, που είναι προβολή του παρελθόντος, και το παρελθόν ως παράδοση της Εκκλησίας εκφράζει την ιστορία, που γράφτηκε με τις θυσίες και το αίμα των αγίων και των μαρτύρων. Το γεγονός, μάλιστα, ότι ο καθένας μας έχει βαπτιστεί στο όνομα του Τριαδικού Θεού, σημαίνει ένταξη σε μια πραγματικότητα, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες και τα μέσα για την προσέγγιση της αγιότητας. Το μόνο εμπόδιο είναι η υπέρβαση του εαυτού μας· όχι η εκμηδένιση της προσωπικότητας, όχι η εξαφάνιση των πνευματικών ποιοτήτων. Η μοναδική δυσκολία είναι η αποδέσμευση από τη δουλεία των αισθήσεων και των ενστίκτων και στη συνέχεια η χωρίς περιορισμούς και κρατούμενα αποδοχή του θελήματος του Θεού. Οι άγιοι, που έζησαν στο παρελθόν, δεν είχαν διαφορετικές δυνάμεις και δυνατότητες από τις δικές μας. Ούτε κι οι εποχές τους για την αγιότητα ήταν πιά πρόσφορες από τη δική μας. Έζησαν μέσα στον κόσμο, κάτω από τις ίδιες ηθικές και πνευματικές συνθήκες μ' εκατομμύρια συνανθρώπων τους, και φυσικά με εκατομμύρια Χριστιανών. Η διαφορά τους όμως απ' εκείνους ήταν ότι αυτοί εναρμόνισαν τη ζωή τους με το νόμο του Θεού και δε δίστασαν να το ομολογήσουν με παρρησία όταν βρέθηκαν σε δίλημμα. Το στοιχείο αυτό του ηρωισμού είναι η μεγαλύτερη αρετή του αγίου. Μια αρετή που του δίνει τη δύναμη να βλέπει τα πάντα κάτω από το φως της αιωνιότητας, και από την προοπτική αυτή να αξιολογεί τον κόσμο, τις χαρές, τις λάμπεις, τις επιδιώξεις ή τις ματαιότητές του.

Ο άγιος δεν προβάλλει τον εαυτό του. Προβάλλει πάντοτε το θέλημα του Θεού, και σ' αυτό προσανατολίζεται και εντάσσεται ολοκληρωτικά με μια εκπληκτική υπακοή, που τον αποδεσμεύει από τον εαυτό του και τον κόσμο. Κι ενώ ζει μέσα στον κόσμο με ανθρώπινο σχήμα και προϋποθέσεις ή υποχρεώσεις, πολιτεύεται ως πολίτης του ουρανού, ως αληθινός υπήκοος του Θεού. Έτσι αποκτά τη δυνατότητα να ανυψώνεται πάνω από τη συμβατικότητα της ζωής, πάνω από τις εφήμερες εκδηλώσεις της, πάνω από τις φαινομενικές της λαμπρότητες και να προσεγγίζει στη σφαίρα του πραγματικού, του τέλειου, του ιδανικού, στη σφαίρα της αγιότητας και του θείου. Μια τέτοια προσέγγιση σημαίνει πίστη, δύναμη ψυχής και θέληση, μπροστά στην οποία είναι ανίσχυρη κάθε πίεση, κάθε στέρση, κάθε δέσμευση, κάθε ταπείνωση και κάθε μαρτύριο.

Αυτή τη συγκλονιστική πραγματικότητα τη βλέπουμε διάχυτη και πλούσια στη ζωή των αγίων και των μαρτύρων της Εκκλησίας μας. Εκεί όμως πού διακρίνεται χαρακτηριστικότερα είναι στη ζωή της Θεοτόκου, που δεν είναι απλώς μια αγία,

αλλ' η βασίλισσα των αγίων, η Παναγία μας. Σ' αυτήν θ' αναφερθούμε ευλαβικά για ν' αντλήσουμε δυνάμεις από την αγιότητά της, που δυο χιλιάδες χρόνια τώρα παραμένει φωτεινός δείκτης για τον κάθε πιστό.

Η αγιότητα της Παναγίας είναι κάτι ασύλληπτο για την εποχή μας, αλλά και για κάθε εποχή. Για ν' αντιληφτούμε το μέγεθός της πρέπει να σκεφτούμε τις ευθύνες, που δέχτηκε να αναλάβει, δηλώνοντας στον αρχάγγελο —τότε στον ευαγγελισμό— ότι αποδέχεται την τιμή του Υψίστου για τη γέννηση του Ιησού.

Σήμερα οι κοινωνικές συνθήκες είναι πολύ διαφορετικές από τις συνθήκες της εποχής εκείνης. Σήμερα χιλιάδες κοπέλες σ' όλο τον κόσμο καυχώνται με θρασύτητα για τον τίτλο της ανύπαντρης μητέρας που κατέχουν, κι ο κοινωνικός έλεγχος ή περιορίζεται μόνον στο κύκλο των συγγενών τους ή είναι τελείως ανύπαρκτος. Σήμερα η οικογένεια έχει μεταβληθεί σε ιδιωτική συμβατικότητα και συνήθως ούτε η πολιτεία, ούτε η κοινωνία, πολύ περισσότερο ούτε η θρησκεία μπορούν να ελέγξουν τις εκτροπές ή τις παραμορφώσεις της.

Τότε όμως τα πράγματα ήταν πολύ διαφορετικά. Ποιός θα πίστευε στα λόγια της αγνής παιδούλας ότι η χάρη του Θεού τη διάλεξε για την αγιότητά της για να γίνει μητέρα του Μεσσία; Το να φέρει στον κόσμο μια ανύπαντρη κοπέλα ένα παιδί ήταν αυταπόδεικτο παραστράτημα κι ή ποινή του μωσαϊκού νόμου ήταν σαφής· πάντοτε λιθοβολισμός. Η οικογένεια κλεισμένη στα στενά παραδοσιακά της πλαίσια, που της επέβαλε η θρησκευτική και η κοινωνική αυστηρότητα, δεν μπορούσε να νοηθεί χωρίς πατέρα. Γι' αυτό και μόνον ο αναλογισμός της κοινωνικής κατακραυγής, της γενικής περιφρόνησης και των φοβερών ποινών του λιθοβολισμού και του μαρτυρικού θανάτου μετά από μια τέτοια διαπίστωση, θα μπορούσε να δημιουργήσει πανικό. Παρ' όλα όμως αυτά η ταπεινή κόρη της Ναζαρέτ δηλώνει την απόλυτη υπακοή της στο Θεό κι αδιαφορεί για τις κοινωνικές συνέπειες του εγχειρήματός της.

Αυτή η υπακοή, αυτή η πίστη χωρίς κρατούμενα, αυτή η αντίρρητη αποδοχή του θελήματος του Θεού μπροστά στον κίνδυνο μιας γενικής περιφρόνησης κι ενός πιθανότατα εξευτελιστικού θανάτου δείχνουν μian υπέροχη ψυχή, έναν απaráμιλλο πνευματικό κόσμο, μια αδαμάντινη προσωπικότητα, μian αναμφισβήτητη αγιότητα. Αυτά φυσικά ήταν και τα στοιχεία που προκάλεσαν την εύνοια του Θεού και την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος για να γίνει το θαύμα της ενανθρώπησης του Θεού και της θέωσης του ανθρώπου. Ένα θαύμα που αποκαλύπτει την αγάπη του Θεού και ταυτόχρονα την αγάπη, την ταπείνωση, την υπακοή, την πίστη και την αγιότητα της Παρθένου. Εδώ ακριβώς βρίσκεται και το μεγαλείο της Παναγίας. Βλέπει τη θεία εύνοια και αντιπροσφέρει ό,τι ακριβότερο έχει ό,τι πολυτιμότερο διαθέτει. Κι αυτά όχι με βάση τα κριτήρια του κόσμου και της κοινωνίας, αλλά με

βάση το θέλημα του Θεού.

Η αγιότητα λοιπόν μπορεί να θεωρηθεί συνάντηση του ανθρώπου με το Θεό. Τη συνάντηση αυτή προσδιορίζει πάντα κάτι σταθερό και αναλλοίωτο, το θέλημα του Θεού, ο νόμος Του. Ο άνθρωπος χρειάζεται να ενταχτεί σ' αυτό το θέλημα, κι ακριβώς η όλη του επιτυχής προσπάθεια είναι αυτή που θα προσδιορίσει το βαθμό της αγιότητας. Κατά συνέπεια η αγιότητα δεν είναι ένα στατικό αξιολογικό μέγεθος, πολύ περισσότερο δεν είναι μια απλησίαστη πνευματική ουτοπία. Είναι μια κλίμακα αρετής, που η αντιστοιχία της ανταποκρίνεται στην πνευματική ποιότητα του ανθρώπου, τη στιγμή που αγωνίζεται ηρωικά να συμμορφωθεί στο θέλημα του Θεού,

Έτσι η αγιότητα δεν είναι μονοπώλιο ορισμένων προικισμένων ανθρώπων ή κύκλων, αλλ' ο καθένας μας μπορεί να ζήσει στιγμές της, όταν αγωνιστεί να αναστείλει ατομοκρατικές δεσμεύσεις, που τον μεταβάλλουν σε ανελεύθερη προσωπικότητα, σε δούλο αναγκαιοτήτων που γεννά η σάρκα, οι αισθήσεις και η κοινωνία. Οι υπερβάσεις των αναγκαιοτήτων αυτών είναι αναμφισβήτητα στιγμές αγιότητας, ενώ η δουλική αποδοχή τους στιγμές πτώσης και αμαρτίας. Η προοδευτική μείωση των στιγμών αυτών σημαίνει πρόοδο στην αγιότητα και ουσιαστική προσέγγιση στο θέλημα του Θεού.

Η αξία λοιπόν των αγίων βρίσκεται στο γεγονός ότι μ' έναν πραγματικά αξιοθαύμαστο αγώνα πέτυχαν να μειώσουν στο ελάχιστο δυνατό τις στιγμές της πτώσης κι έκαναν στη ζωή τους μονιμότερη την αγιότητα. Αυτό είναι και το μυστικό της αγιότητας, ο εξαγιασμός των λεπτομερειών της ζωής κι η μεταμόρφωσή τους σε ευκαιρίες τελείωσης. Πίσω από το μυστικό αυτό κρύβεται όχι μόνον ο δρόμος προς την αγιότητα, αλλά και κάθε δρόμος προς την αρετή ή την έντιμη επιτυχία. Αυτός ο δρόμος, που είναι άνοδος, και πολύ φυσικό να έχει κι οπισθοχωρήσεις, φωτίζεται πάντοτε από την κορυφή και γίνεται στόχος του ανθρώπου. Μόνο του ανθρώπου, γιατί μόνον ο άνθρωπος είναι φτιαγμένος για ν' αναζητά το τέλειο και το ιδανικό.

Για να γίνουν όμως όλα αυτά χρειάζεται ο άνθρωπος να φύγει από τα χαμηλά, να σπάσει το φράγμα της ατομικότητας και του βιολογισμού, που τον κρατά δέσμιο στις μορφές τις αναγκαιότητας. Είναι απαραίτητο να προσεγγίσει τη σφαίρα του πνεύματος για να μεταβληθεί σε πρόσωπο και ως πρόσωπο ν' αναζητήσει τη συνάντηση με τον προσωπικό Θεό, την προσέγγιση στην αγιότητα. Κατά συνέπεια η αγιότητα συνδέεται με τα πρόσωπα κι οι άγιοι πρώτα απ' όλα ήταν πρόσωπα, αδιαμφισβήτητες προσωπικότητες.

Προσωπικότητα ήταν και παραμένει πάντα κι η Παναγία. Μια φωτεινή μορφή που

στέκει ως πρότυπο κόρης, ως πρότυπο μητέρας και ως πρότυπο αγίας. Μια μορφή που μέσα από τους αιώνες έγινε φάρος στη ζωή χιλιάδων ανθρώπων. Γιατί ήταν πάντα στήριγμα και καταφυγή του κάθε πονεμένου. Αυτή της η αγάπη για τον ανθρώπινο πόνο την έκανε στη συνείδηση των πιστών Μεγαλόχαρη, Παντάνασσα, Παρηγορήτρα, Γοργοεπήκοο, Λαοδηγήτρια, Θεία Σκέπη. Τα θαύματα της αγάπης της καθημερινά συγκλονίζουν κι αποδεικνύουν μ' έναν αξιοθαύμαστο τρόπο την δύναμη, που της έδωσε η αγιότητα. Μια δύναμη αγάπης που ελκύεται στη γη και πάλι με την αγιότητα, την πίστη, την ταπείνωσή μας.

Η εποχή μας στεγνή από τον ορθολογισμό αναζητά διέξοδο και λύσεις στα προβλήματα που την απασχολούν. Το χάος των ιδεολογιών γεννά συνέχεια αντιφάσεις κι αυτές με τη σειρά τους νέες απειλές για να μεταβάλουν τη ζωή μας σε απελπισία. Κρίσεις στις αξίες, κρίσεις στα συστήματα, κρίσεις στις φιλοσοφίες, κρίσεις στην ποιότητα του ανθρώπου. Κι αναζητάμε το μεγάλο θαύμα μιας παγκόσμιας ειρήνης, που όσο πιά πολύ μας την υπόσχονται τόσο αυτή μας αποφεύγει.

Έχασαν πολλοί την υπομονή και την πίστη τους· μέσα στην απελπισία τους διακηρύσσουν πως για να μη γίνεται τίποτε, δεν υπάρχει Θεός. Τραγικό το κατόντημα του σύγχρονου ανθρώπου, που θέλει μόνο θαύματα, πάντα θαύματα για να πιστεύει. Σαν το μικρό παιδί που αγαπά μετά από τη γεύση του γλυκού και την απόκτηση αυτών, που θέλει. Το θαύμα είναι εκδήλωση αγάπης του Θεού, μα για να γίνει χρειάζεται μια σπίθα, ένα κάλεσμα, μια ζήτηση. Όλα αυτά ανήκουν στον άνθρωπο κι εκφράζονται με πίστη, με ταπείνωση κι αγιότητα. Χωρίς ταπείνωση και πίστη κι αγιότητα άδικα περιμένουμε τα θαύματα, κι άδικα κυνηγάμε την ειρήνη.

Αν θέλουμε λοιπόν ειρήνη, ησυχία, ομαλότητα, είτε ως άνθρωποι, είτε ακόμα και ως λαοί πρέπει να βρούμε αυτό που προκαλεί τα θαύματα. Κι είπαμε αυτό πως είναι η αγιότητα. Μέσα της είναι η πίστη, η ταπείνωση, η υπομονή, η αγάπη, η συγχωρητικότητα, η ανοχή, η ελεημοσύνη, η αγνότητα. Δεν μας ζητά ο Θεός με μιας να φθάσουμε στην κορυφή, με μιας να τ' αποκτήσουμε όλα αυτά για να σωθούμε. Ζητά ν' αρχίσουμε σιγά- σιγά και ν' αγιάζουμε τις λεπτομέρειες της ζωής. Έτσι θ' αλλάξει ο κόσμος, γιατί τότε η αγιότητα θα προκαλέσει το μεγάλο θαύμα. Το βεβαιώνει η Μεγαλόχαρη, που πάντα απάντησε στην αγιότητα των Χριστιανών με θαύμα.

πηγή: Βασίλειος Τ. Γιούλτσης, «Πνευματικότητα και κοινωνική ζωή», εκδ. Π. Πουρναρά -Θεσ/νίκη, σ. 105-112

<http://bit.ly/10itytF>